

2014 is voor de Verenigde Naties het internationaal jaar van het gezinsbedrijf. Hiermee wordt aandacht gevraagd voor de rol van het gezinsbedrijf bij de wereldwijde voedselvoorziening, bestrijding van honger en armoede, en het verbeteren van bestaansmiddelen, waarbij tegelijkertijd oog is voor bescherming van het milieu en biodiversiteit. Van 4-6 maart is in Boedapest een Global Forum and Expo on Family Farming georganiseerd.

Global Forum and Expo on Family Farming in Boedapest

Aandacht voor de rol van het gezinsbedrijf

Het gezinsbedrijf is wereldwijd de meest dominante bedrijfsvorm in de landbouw. Meer dan 80% van alle landbouwbedrijven in de wereld zijn gezinsbedrijven. Het centrale element in deze bedrijfsvorm is de familie en familieleden die op het bedrijf of bij de bedrijfsvoering betrokken zijn. Volgens gegevens van de FAO zijn er wereldwijd meer dan 500 miljoen gezinsbedrijven, die samen 70% van 's werelds voedselproductie voor hun rekening nemen. Het gezinsbedrijf vormt ook in Nederland de ruggengraat van de agrarische sector. De meeste van de 69.000 bedrijven zijn gezinsbedrijven, slechts een beperkt deel (4000) zijn georganiseerd als vennootschap.

Ook binnen de EU spelen family farms een belangrijke rol in de landelijke gebieden. Zij dragen bij aan voedselzekerheid, duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en een gebalanceerde ontwikkeling van het platteland. Met het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid worden diverse maatregelen genomen, die de rol en positie van family farms kunnen versterken.

Verschillende opvattingen

Tijdens de conferentie onderschreven de ruim 30 aanwezige ministers en staatssecretarissen het belang van het gezinsbedrijf, zowel voor de voedselproductie, werkgelegenheid, plattelandsontwikkeling, behoud van tradities, sociale infrastructuur als duurzaamheid. Hoewel het gezinsbedrijf van land tot land en van regio tot regio verschilt (de diversiteit in het gezinsbedrijf is enorm), kent het veelal gemeenschappelijke waarden en speelt het gezinsbedrijf een essentiële rol in hun omgeving. Voor veel landen is dit de reden om het gezinsbedrijf te ondersteunen, zowel met middelen alsook beleidsmatig.

‘Wereldwijd zijn vrouwen de ruggengraat van het gezinsbedrijf’

Aan de andere kant bleek er verschil in inzicht te bestaan over de economische of sociale rol van het gezinsbedrijf. De move out

or move up-gedachte, zoals deze verkondigd werd door directeur-generaal Schenggan Fan van het International Food Policy Research Institute (IFPRI, Washington) werd niet breed gedragen. Zijn idee is dat niet alle kleine boeren toekomst hebben en dus beter een andere economische bezigheid kunnen zoeken (move out), terwijl de resterende boeren moeten proberen om hun bedrijf te vergroten of winstgeverder te maken (move up). Het merendeel van de deelnemers (met Afrikaanse en Aziatische achtergrond) benadrukte vooral de sociale rol van het gezinsbedrijf. De economische kant, het belang van ondernemerschap en de rol van consumenten in de voedselketen bleven daarmee onderbelicht. Het woord innovatie, als motor van vernieuwing en van grotere welstand van boeren, werd in de conferentie niet gehoord. Met de sterke nadruk op de sociale rol van het gezinsbedrijf bleek er weinig animo te bestaan voor handelsliberalisatie.

Slotverklaring voorzitter

In de slotverklaring van de conferentie werd een aantal aanbevelingen meegegeven. Aanbevelingen voor het gezinsbedrijf in relatie tot beleidsvorming en dialoog/communicatie gingen in de richting van het aanpassen van het wettelijk kader ten gunste van het gezinsbedrijf (bijvoorbeeld de belastingwetgeving) en een hogere prioriteit voor het gezinsbedrijf in het macro-economisch beleid, internationale handel, WTO en multilaterale handelsliberalisatie.

Op het terrein van markttoegang en ketenintegratie werd een betere aansluiting van financiële instituties en krediet-

instrumentarium bepleit op de behoeften van het gezinsbedrijf. Bijvoorbeeld via verzekering- en garantiesystemen om het risico van kredietverlening aan de landbouw te verlagen en faciliteiten voor microkredieten uit te breiden. Naast toegang tot krediet was er veel aandacht voor toegang tot natuurlijke hulpbronnen en landbouwgrond voor het gezinsbedrijf. Landen werden opgeroepen wetgeving meer te richten op de bescherming van kleine boeren en het voorkomen van land and water grabbing.

Daarnaast was er aandacht voor opleiding, jonge boeren en de rol van vrouwen binnen het gezinsbedrijf. Zoals het gezinsbedrijf de ruggengraat voor het platteland is, zijn vrouwen de ruggengraat van het gezinsbedrijf. Deze rol wordt echter onvoldoende onderkend,

zowel in termen van inkomen alsook door toegang tot productiebronnen en kredieten. Voor de toekomst van het gezinsbedrijf en daarmee ook het behoud van tradities, is het van belang dat jonge boeren een goede toegang hebben tot opleiding, diensten en arbeidsmogelijkheden. De interesse van jongeren voor landbouw en plattelandsontwikkeling kan hiermee worden vergroot. Dit kan bijvoorbeeld door ontwikkeling van programma's en projecten gericht op jonge boeren en door jonge boeren geprivilegieerde toegang te geven tot landbouwgrond, krediet en technische ondersteuning.

Meer informatie over de conferentie is te vinden op <http://familyfarming.kormany.hu/programme>

Martijn Homan, Landbouwrapad Boedapest

Wat is een gezinsbedrijf?

De conferentie verschaftte geen duidelijkheid over een definitie van het gezinsbedrijf. Het gezinsbedrijf kent een grote variëteit aan verschijningsvormen en kent zowel kleine boeren alsook grotere gezinsbedrijven. Dit wordt ondersteund door de door de FAO gehanteerde definitie:

“Family farming includes all family-based agricultural activities, and it is linked to several areas of rural development. Family farming is a means of organizing agricultural, forestry, fisheries, pastoral and

aquaculture production which is managed and operated by a family and predominantly reliant on family labor, including both women's and men's.”

De situatie in Hongarije

In Hongarije is het aandeel gezinsbedrijven in het totaal aantal ondernemingen in de agrarische sector beperkt: circa 22-25% van de bedrijven zijn gezinsbedrijven. Gezinsbedrijven bewerken ongeveer 34% van het totale agrarische oppervlak (5,3 miljoen hectare), 19% van de dieren wordt gehouden door gezinsbedrijven.

Gezinsbedrijven in Hongarije zijn vooral actief in de tuinbouw. De huidige regering werkt aan verdere bewustwording voor het belang van gezinsbedrijven en lokale productie ten behoeve van de leefbaarheid van het platteland. Dit doet zij onder andere via schoolmelk- en schoolfruitprogramma's, vakinhoudelijke advisering voor gezinsbedrijven en sociale landbouwgrondprogramma's (waarbij mensen worden gestimuleerd een landbouwbedrijf op te starten).